

mölcse. A meg nem értettség tragédiája ma már nem lehet végzete egyetlen tehetséges népművelőnek sem!

Az iskola egyik munkatermében állandóan 50 népművelő tanulja X-től a kendőkészítés minden mozzanatát. De megtanulják a szükséges nyersanyag termelésének és kikészítésének minden mozzanatát is.

A másikban ugyancsak 50 népművelő tanulja Y-tól — a tökéletesített szövőszékeken — a szövés teljes technikáját. Ugyancsak tökéletesen elsajátítva a nyersanyagtermelés és kikészítés technikáját is.

A harmadikban Z tanít másik 50 népművelőt a magyar gyapjú kikészítésének és feldolgozásának minden csinjára-binjára. A remek takarók, szőttesek, szőnyegek készítésének titkai milliók közkincsévé válnak az iskolából szerte távozó népművelők áldott munkája révén.

De nemcsak ők hárman, százak és százak — a boldogulás száz és százféle eszközének megismertetésével — munkálják a népművelés legszentebb célját: a nép jólétének emelését.

Munkájuk nyomán a nép — eddig parlagon heverő — munkaerejének, munkaidejének okos és hasznos felhasználásával a rideg és szegényes lakások meleg otthonokká válnak. Kisimulnak a gondszántotta arcok. Piros-pozsgásokká válnak a csenevész, rosszul táplált gyermekek orcái.

A több és jobb munka több és jobb kenyeret ad. A vezetetteket meggyőzi ez a munka és ez az eredmény, hogy a vezetők őket valóban testvéreiknek tekintik s ezzel örökre megszűnt a szociális feszültség.

A testvéri összefogás, az ész, a szeretet és a munka így tesz boldoggá egy népet, amely ezeréves szenvedéssel szolgált rá erre a boldogságra.

Andrássy János

ÜNNEPLÉSEM

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Az elején kezdem...

Csak serkedezett még a bajuszkám. Feketeségét simogattam, s lopva nézegettem a tükörben. Irénke is csak a szeme sarkából szemérmesen pillogott rá, de a lényeg mégis az, hogy a bajuszkám miatt összeházasodtunk.

Azért mondom így, mert ez az igazság. Repce intéző úr kérte meg előbb az Irénke kezét, s neki akkor még nem volt selymes fekete bajuszkája, hát én győztem.

Ebben így a világon semmi érdekesség nincs, de ha megmondom, hogy a győzelmet egy kezdő kántortanító aratta, akkor bizonyosan összezsapja a kezét még a Szerkesztő úr is...

Uradalmi intézőné helyett tanítóné lett Irénkéből, s én tudom, hogy ebben a legnagyobb érdem a bajuszomat illette. Nem is borotváltam le soha, s még az olyan horbélyüzletbe sem tettem be másodszor a lábam, ahol megkérdezték:

— Parancsolja kéremásson a bajuszt megigazíttatni?!

Gyerek-ember voltam, de éreztem Irénke nagy kitüntetését, azért elhatároztam, hogy értékes ember leszek.

Repce úr akkor segédtsízt volt az uradalomnál. Én gyalog jártam Irénkéhez, ő hol lóháton, hol fogaton... Sokszor gondolok rá, mert az

esküvőnk után is az életünk útjai egymás mellett haladtak. Igaz, én a gyalogjáróról csak akkor léptem le, ha temetőbe kísértük atyámfiait. Repce úr kocsija pedig mindig zajtalanabban, szebben futott a széles út közepén.

Mikor én a negyedik kislányom bölcsőjét ringattam, ha akadt egy-egy félóra szabadidőm, Repce úr már négyesfogaton robogott el ablakom előtt. Hallottam mindig a kívánatos kocsirobogást, s eszembe jutott, hogy Irénkém abban a kocsiban ülhetne, méltóságos asszony volna. Az, mert Repce úr korán kormányfőtanácsosi címet kapott, s az uradalom is évenként léptette elő. Szakácsasszonya, szobalánya segiténé a háztartásban, s a négy kócos lányunk mellett a nevelőnő németül olvasná a regényeket...

Hiába hessegettem ezeket a gondolatokat, mindig visszajöttek, és valami lelkiismeretfurdalást éreztem, ha a négyesfogat elfutott az ablak alatt. Pedig mindennap arra járt...

Irénke megérezte gondolataimat, mert egy nap mellém ült s így szólt:

— Te, Károly! Mit bámulod folyton az uradalmi kocsit?!

— Szeretnék olyanon hordozni — simultam hozzá. — Megvetnök a puha ülésben a hátunkat, és... és még a szomszéd faluban is körüljárnók az utcákat...

— Ó, te vén szamar! Szégyeld magad!... Fel sem ülnék... Szivesebben sétálok a lányaimmal. Fogom Panni és Kató kezét. Te a Sáriét, Iciét és miénk a határ, az erdő, a zöld rét... — mondta feleségem, aztán rám nézett, s én megcsókoltam a kezét. Ő bajuszomat fogta le puhán, egyik végét jobbra, másikat balra simítva.

Igen megnyugtató, különösen, hogy még folytatta beszédét:

— Te naponta két misét is orgonálsz, vasárnap még hármat is. Esküvőn nincsen nálad nélkül, s ha a családokban halál, szomorúság van, vigasztalót énekelsz. Minden halottat elkísérsz. Az iskolában csaknem száz serdülő emberkét nevelgetsz. A falu szíve-lelke vagy. Együtt örülsz, együtt búsulsz az egész faluval. Nemes vagy, azt mondom, azzá tesz a foglalkozásod, a nagy munkád. Károly, nincsen értékesebb munka a világon. Én mondom, nincsen!

Erre a beszédre már kezdtem büszke lenni. Önérzetesebben tartottam már a fejem. Ha a feleségem mondja, úgy lehet. Mit lehet?... úgy is van — gondoltam és kezdtem elfeledni a négyesfogatot, mert Irénke még más oldalról is betetézte a gondolatait.

— Nem minden olyan, amilyennek látszik. Nem a magáén, másén jár a legtöbb nagy úr. A sok gazdatiszt is mind a zsidó uraság birkájával, marhájával vesződik. Disznókat neveltetnek, lovakat. Még jó, hogy van rét és szántóföld, ahová kikocsizhatnak s feledteti a hullámozó búzatábla s a virágzó rét nehéz sorsukat. Károly, a te foglalkozásod nemes, a legnemesebb, legúrabb. Te a lelkek felett pásztorkodol, azokat igazgatod... Büszke vagyok rád!

Megcsókoltam a kezét s mint a világ legboldogabb embere, megfogadtam:

— Ha így van, hát én megmutatom, hogy tudok dolgozni. És addig nem nyugszom, míg én is elismerést nem kapok. Könnyű is lesz, hiszen nekünk is van felettesünk. Címet, fizetésemelést nekem is adnak. Ha itt lesz a nyugdíj ideje, megünnepelnek, elismerik a nagy munkát. A helyi lapokban, de még a nagyobbakban is, benne leszek, én majd megmutatom!...

Hát kedves Szerkesztő uram, én meg is mutattam. Negyven esztendeig

tanítottam. 3400 tanítványom volt ez idő alatt. Ha külön költőznének, nagy falu lenne belőlük. Kikísértem kb. 5—6000 embert a temetőbe, s jó néhány ezernek ott voltam az esküvőjén, és legalább 16.000 misén énekeltem élő-kért, holtakért. Dalárda, népművelés, — s egyéb aprósággal is mindig szolgálatára álltam a falunak...

Nem a fizetésért... Nem... Mióta Iréncém beszélt a foglalkozásomról, a nemességért, az elismerésért dolgoztam. Azért feledtem el a négyesfogatot...

És dolgoztam négy leányomért. Mind tanítók, férjhez is mentek már. Unokáim száma tizenhat lett, s én elérkezettnek láttam az időt, hogy be-nyujtsam nyugdíjazási kérvényemet.

Hát bizony fájt a kérés megírása, de lopva a tükörbe néztem, s hogy a hajam ezüstös volt, egészen megnyugodtam: így illő. És hogy eszembe jutott a jubileum, hát nagy öröm futott végig a szívemen, lelkemen.

— Most megjő a kitüntető elismerés. Észreveszik a nagy munkát, mely egy életen át tartott... És látni fogja Irénke is, hogy más is látja az értékes munkást, nemcsak a feleség. Kell látni, mert a népért éltem, nemzet-nevelő volt a munkám... Mindenkinél nemesebb... — örvendeztem jóelőre.

Kimentem az Erzsébet-parkba, és lassankint megfogalmaztam a beszédek, melyekkel felelek az ünnepségen elhangzó beszédekre...

De az október ködös volt. Egy kicsit az idő nyomta a lélkemet, köhé-cseltem, s a kedvem mintha elment volna a nyárral... Az igazgatóságom is megneheztelt, mert nyugdíjazásom előtti szabadságom pénzébe kerül. Éreztem rosszslásukat, nem is nagyon álltak szóba velem.

— Majd az ünnepségen összebékülünk, majd szép lesz minden, hiszen negyvenévi munka áll a hátam mögött... Nem tehetek róla, senki sem is tehet, hogy az ember haja deresedik, a hangja is remegő lesz, és az iskolai nehéz levegőt negyven év után a szabadban kell kiköhécselni — így vígasztaltam magam...

Öreg korban az idő gyorsan szalad. Már én is egy éve veszegetem fel a nyugdíjamat. Nyugdíjas vagyok... Mikor utoljára voltam az osztályomban, levettem az asztalom feletti feszületet s megcsókoltam. A gyermekek nem voltak benn. Egyedül álltam az asztal mellett tán egy óráig is... És... és úgy fájt a szívem, mintha meg akart volna szakadni...

E naptól kezdve mindennap kísértáltam az Erzsébet-parkba. Az első napokban az ünnepségemre megírt beszédemet próbálgattam, mert hittem, hogy lesz... Hát kedves jó Szerkesztő uram, most ítéljen el, szidjon meg, mert megérdemlem!

Beismerem, önző, csúnya volt részemről az ünneplésre gondolni. Hiszen élveztem én negyven esztendeig a fizetést, most kapom a nyugdíjamat is. Mit akarhatott egy magamfajta kántortanító? Megvénült, elmegy, pont! Nincs tovább...

És mit akar az a bolond tanítói szív, miért érzeleg, miért vannak túlzott kívánságai, álmái? Miért fáj?... Mert fájt, egy egész esztendeig nagyon fájt, míg reménykedtem, hogy megjő az ünnepség...

Most megírhatom Szerkesztő úrnak, hogy elmaradt. Az én beteges gondolatom, vágyam volt csupán. Hogy egy egész életen át ez adott erőt, nem baj... Hogy Iréncémnek akartam vele örömet és négy lányomnak, unokáimnak, azt mások nem tudhatták... Elmaradt, pont!...

Egy év után faluban gyakrabban sétálgatok. Meglepő, csak most figyeltem meg, hogy mindenki süvegel, köszönt. A gyerekek hozzám is csatlakoznak, elkísérnek. Az utcasarokról kiáltják egymásnak:

— Jó a kántor bácsi!

Öröm ül az arcokon mindig, ha végigmegeyek a falumon.

Irénkének beszámolok mindenről, a beszélgetésekről, találkozásokról. Velem örvend és megjegyzi:

— Szeretnek, mindig szerettek!

És én ismét érzem, hogy igaza van. Aztán hogy gondolkozom, rájövök arra is, hogy az én jubileumom nem maradt el. Dehogyan maradt... Csak késik. Meg is nyugtat a késése, mert most már azt is tudom, mikor lesz. Az én jubileumomra összekondítják az összes harangokat, s akkor eljő az egész falu. Bizonyosan tudom, nem fog hiányozni senki, s hoznak a szép parkból zöld gallyat, ha tavaszi hónapban lenne, gyöngyvirágot is. Hiszen hoztak mindig az iskolába. A templom előtt is kedveskedtek mise után, litánia után egy-egy szállal. Hát hoznak az ünnepségemre is...

Ezt az ünnepséget nem rendezik. Éppen csak hire fut, hogy:

— Meghalt az öreg kántor!

És jönnek hivatlanul, azok lesznek körülöttem, akiknek adtam a szívemből, mégven év alatt adtam, mindig adtam...

Ez lesz a legszebb ünnepségem, jubileumom, megjön, ha késik is...

A virágokat leteszik a domboruló sírra, s szívük azt dobogja:

— Isten vele, kántor bácsi!

Tudják a faluban, hogy csak testem megy pihenni. Szellemem közöttük marad örökre, s a hajnali és esti szellővel ezután is bejárom az utcákat, s mindig azt susogom:

— Édes falum, édes gyermekeim!

Kovács Dénes

EGY GÁRDONYI-KÖTET BÖNGÉSZÉSE NÉPMŰVELŐ SZEMMEL

Nem tudom, hogy folyóiratunk érdemes megindító maguktól adtak-e nevet e lapnak, vagy Gárdonyi keresztapasága nyomán, de bizonyos, hogy a jeles író apró jegyzetei közt ez is olvasható: „Folyóirat-cím: Magyar lélek“. Bár amihez csak hozzájutottam Gárdonyi írásai közül, mindent igyekeztem figyelmesen elolvasni, megvallom, ez csak most ötlött szemembe, mikor a minap a „Magyar-írás, magyar lélek“ kiadású könyvsorozat Gárdonyi: „Én magam“ c. kötetét forgattam.

Bármint áll is a dolog, a kiváló nemzetnevelő mindenképpen atyafiságban van folyóiratunk szellemével, ez kétségtelen. Említett kötetének 233. lapján „Népnevelés“ cím alatt leírt jegyzete is nem egy figyelemreméltó dolgot mond a népművelő számára.

Íme egyik ötlete:

„Olyan helyen, ahol kártyás a nép, a kártyát sakkjátékkal kellene kisorsítani“, ... mert ... „aki tud sakkozni, megveti a kártyát.“ Valóban sok helyen nagyon jó lenne, főképen a serdülőket, külön ifjúsági népművelési órákon megtanítani sakkozni, asztali teniszt játszani, különböző fejtörő, vagy mulattató társasjátékokra rászoktatni, hogy a kártyától, mely helyen-